

Başlık : Pandemi Döneminde Ufak Ev Hareketini Yeniden Düşünmek
Yazar : Dr. Aylin Kartal - Işık Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Seri Başlığı : Covid-19 Pandemisi Yazı Serisi
Yayın Tarihi : 01 Haziran 2020

Günümüzde *Ufak Ev Hareketi (Tiny House Movement)* başlığı ile anılan mimarlık üretimi, terminolojik olarak, 37 metrekarenin altında kapalı mekâna sahip, alışılmış ölçülerin dışında biçimlenen bir konut arayışını tanımlıyor. Bu kontekt içinde yer alan konutlar çoğunlukla, tekerlekler üzerinde taşınabilen bir strüktüre sahip olduklarından *rekreasyon aracı/recreational vehicle* statüsünde kabul edilerek kent çeperlerindeki kırsal alanlarda konumlandırılabilirdiği gibi, zaman zaman kentsel alan içinde de sabit strüktürler olarak karşımıza çıkabiliyorlar.

Amerika, Avrupa, Avustralya ve Asya özelinde farklı çeşitlemelerine rastladığımız mikro yaşam ünitelerinin tarihsel çıkış noktasını prehistorik dönemlere kadar dayandırmak mümkün gözükse de, meselenin insanoğlunun zihinsel gelişimi ve teknolojik bilgi birikimiyle doğru orantılı bir zorunluluktan çok bilinçli bir tercih olarak ele alınması, 1845 yılında, Amerikalı transandantalist düşünür ve yazar Henry David Thoreau'nun Concord şehrinin dışında bulunan Walden Gölü kıyısında, bir başka transandantalist Ralph Waldo Emerson'a ait olan arazinin üstüne yaklaşık olarak 3 metreye 4.50 metre boyutlarında bir kulübe inşa edip, burada yaşamayı seçmesiyle başlıyor. Bu kulübede geçirdiği iki yıllık tecrübeyi *Walden / Ormanda Yaşam*'da tasvir eden Thoreau, dönemin alışlagelmiş konfor normlarından yoksun olan konutunun tüm donanım ve mobilyasının, bir şömüne, yatak, masa, çalışma masası ve üç sandalyeden ibaret olduğundan bahseder ve ekler:

Evimde üç sandalyem var, birincisi yalnızlık için, ikincisi dostluk için, üçüncüsü topluluk için.

Mikro yaşam alanları fikri, transandantalistlerin deneyimlerinden oldukça sonra, 1990'larda, sanat, tasarım ve mimarlık arakesitinde üretim yapan, yaşam, barınma ve insan doğasına ilişkin temel meselelerle ilgilenen öznelerin yeniden gündemine geliyor. Özellikle, Allan Wexler ve 16. İstanbul Bienali'ndeki *Kişisel Arsalar (Personal Plots)* adlı çalışması ile de adına aşına olduğumuz Andrea Zittel'in üretimlerinin odak noktasını bu fikir belirliyor. Wexler, *Sandık Ev (Crate House)* adını verdiği kompakt yaşam alanları oluştururken; Zittel, Kaliforniya Joshua Tree Ulusal Parkında yer alan *A-Z West* adlı projesinde, 40 dönüm üzerinde tamamı mikro yaşam ünitelerinden oluşan deneysel bir yerleşim alanı meydana getirir.

Günümüzde, Thoreau'nun transandantalizmi, doğaya dönüş hareketi, minimalizm gibi ortak idealleri paylaşan bir dizi düşünce akımı, kültürel anlatı ve Sarah Susanka, Jay Shafer gibi, hareketin güncel savunucuları tarafından oluşturulan mimarlık anlatıları ile beslenerek, sayıları git gide artan *ufak evler*, alternatif yaşam biçimlerine ilgi duyan kullanıcıları yörüngelerine çekmekte sorun yaşamıyorlar. Bu talebin arka planını oluşturan kuramsal, sosyo-ekonomik ve kültürel süreçler, bu yazının kapsamı dışında olmakla birlikte, başka anlatılarda derinlemesine tartışılabilir.

İçinde bulunduğumuz pandemi döneminde, sınırlı iç mekân kapasiteleri nedeniyle, bu konutların

insan yaşamına uygunluğu tartışmaya açılrsa da konut sahiplerinin gündelik yaşam pratiklerinin olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmesine ilişkin sistematik bir araştırma henüz mevcut değil. Ancak, karantina sürecinde, özellikle birden fazla sakini olan konutlarda bireylerin temas izolasyonunu nasıl ve ne derece başarabildikleri kuşkulu gözüküyor. Sınırlı depolama ve saklama alanları ile *tüketim toplumu* normlarına eleştirel bir yaklaşım sunan bu konutların, karantina günlerinde, insanların yiyecek, konserve ya da tuvalet kâğıdı depolama refleksine ne derece olanak sağlayabildiği ise bilinmiyor. Kuşkusuz *ufak evlerin* kullanıcılarına sunduğu yaşam tarzı sadece iç mekânlarla sınırlı değil. Yaşam alanının sınırları dışarıya doğru genişleyebiliyor ki, bu durum sıradan bir *ufak ev* sakininin daha geniş mekanlarda yaşama imkânı bulup da doğaya hiç erişimi olmayan bir bireyden daha avantajlı olduğunu gösterebiliyor.

Mimarlık ve konut tercihlerinin insan davranışına etkileri üzerinde çalışan çevre psikologları, başlangıçtan bu yana *ufak evlerin* her birey için uygun olmadığını altını çiziyorlar. Pandemi döneminde ise, bu konutların farklı psikolojik stres faktörleriyle baş etmekte zorlanan bireyler açısından, zincirleme tepkilere neden olabileceği uzmanlar tarafından değerlendiriliyor.

Post-endüstriyel dönemde mimarlık, mekân üretiminin yanı sıra, kişisel refah ve mutluluğu teşvik eden yeni yaşam tarzı paketleri oluşturmaya ve satmaya devam ediyor. Ancak *ufak evler* özelinde de tartışıldığı üzere, içinde bulunduğumuz pandemi gibi öngörülemez durumlar karşısında konut sahiplerinin gerçek yaşam deneyimlerinin, bu paketlerde sunulanın dışında bir noktaya savrulabileceği gerçeği de gözden kaçırılmamalı.